

Спеціалізованій вченій раді
Д 18.092.01 у Бердянському державному педагогічному університеті

ВІДЗИВ

офіційного опонента ГРУШЕВОЇ АЛЛИ АНДРІЇВНИ

на дисертаційне дослідження **Керекеша-Попової Олени Володимирівни**
«Формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у
процесі професійно-педагогічної підготовки», представленого на здобуття
наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертації

Інтеграційні процеси розвитку України вимагають від закладів професійної освіти підготовки висококваліфікованих фахівців, які відповідають сучасним вимогам соціально-економічної ситуації на ринку праці, здатних до управління на різних рівнях і в різних сферах, яким притаманні такі якості як компетентність, ініціативність, комунікабельність, толерантність, працездатність, адаптованість та інші. Слід віддати належне О.В. Керекеша-Попової за передбачуваність у виборі теми і зверненні до дослідження проблеми формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки на першому (бакалаврському) рівні вищої педагогічної освіти.

Недостатнім буде констатація того, що обрана для дослідження проблема є актуальною, вона відноситься до кола важливих для української освіти проблем, до тих проблем, які визначено державними нормативними документами: Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Концепцією реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року (2019), Законами України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014) щодо підготовки майбутніх компетентних інженерів-педагогів усіх рівнів для системи професійної (професійно-технічної) освіти, здатних мислити і діяти системно, приймати управлінські рішення в будь-яких сферах освітньої діяльності та ефективно використовувати наявні ресурси.

Ми все частіше переконуємося, що сучасним закладам освіти потрібен педагог, спроможний реалізовувати інноваційні проекти, здійснювати пошук найбільш раціональних та ефективних методів і форм організації освітнього процесу, вирішувати комплекс стратегічних питань розвитку освітньої організації, тобто виконувати управлінські функції. Тому формування у випускників закладів вищої педагогічної освіти управлінської компетентності розглядають на сьогодні як одне з основних завдань їх фахової підготовки.

Викладені аргументи переконують в актуальності та своєчасності дисертаційного дослідження О.В. Керекеша-Попової, предметом якого обрано «формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки».

Наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагому наукову новизну.

По-перше, заслуговує науковій увазі уточнений термінологічний апарат, який послідовно розкриває сутність формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки: «професійна компетентність майбутніх інженерів-педагогів», «управлінська компетентність фахівця»;

По-друге, корисним є визначення сутності понять «професійно-педагогічна підготовка майбутніх інженерів-педагогів», «управлінська компетентність майбутніх інженерів-педагогів»;

По-третє, цінною в прикладному аспекті є запропонована модель формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки, яка реалізується завдяки створенню ефективних організаційно-педагогічних умов.

По-четверте, вагомим з практичної точки зору є удосконалений завдяки впровадженню модулів управлінського контенту, управлінських дисциплін та їх навчально-методичного забезпечення зміст професійно-педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

Вважаємо, що всі елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам до кандидатських дисертацій, у них конкретно зазначено, чим саме отримані положення відрізняються від уже відомих, а також вказано, які саме результати можна одержати при використанні сформульованих положень.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і пропозиції дисертаційного дослідження О.В. Керекеша-Попової сформульовано чітко, логічно, послідовно, є аргументованими і змістовними.

Достовірність одержаних результатів підтверджується: теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних положень дослідження; широтою і різноманітністю опрацьованої джерельної бази; вмільм застосуванням методів наукового пізнання; апробацією результатів досліджень, впровадженням результатів дослідження в практичну діяльність різних закладів освіти.

Структура роботи є логічно-побудованою й характеризується як комплексне монографічне дисертаційне дослідження, виконане дисертанткою особисто.

Обґрунтування обраної теми дисертації є змістовним та переконливим, а коло завдань для вирішення таке, що сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження.

Детальне ознайомлення з текстом дисертації О.В. Керекеша-Попової дає підстави стверджувати, що методологічні підходи, обрані дисертанткою (компетентнісний, діяльнісний, особистісний, системний відзначаються фундаментальністю й ґрунтовністю дослідження).

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації підтверджується вдалою і продуманою логікою викладення матеріалу, широтою й різноманітністю опрацьованої джерельної бази.

Видання, включені до списку використаної літератури, свідчать про ґрунтовне опрацювання проблеми та високий рівень наукової підготовки авторки, її наукову зрілість.

Наукові положення, висновки та результати базуються на ґрунтовому аналізі досліджень науковців стосовно соціального контексту підготовки сучасних фахівців, зокрема майбутніх педагогів, особливостей професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів, управлінської складової в професійно-педагогічній підготовці майбутніх інженерів-педагогів.

Справляє позитивне враження грамотне використання як загальнонаукових методів дослідження (аналіз; узагальнення і систематизація науково-теоретичних положень; класифікація, моделювання), так й емпіричних (діагностика; педагогічний експеримент; статистичні методи (кількісна та якісна обробка даних, графічне подання результатів)).

Аналіз основних положень дисертації підтверджує досягнення мети і вирішення завдань дослідження. Зміст роботи відповідає поставленій меті і завданням дослідження.

Обґрунтованість і достовірність результатів дисертації підтверджується їх успішною апробацією на міжнародних конференціях.

Пропозиціям, розробкам та висновкам, які представлені в дисертації властива повнота та логічність викладення, достатній рівень обґрунтованості й достовірності.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертаційна робота складається з трьох розділів, кожний з яких характеризується певним внеском у розвиток і модернізацію проблеми формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки.

У вступі чітко обґрунтовано актуальність проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка корелює з темою та конкретизується в завданнях, окреслено об'єкт та предмет роботи. Логічно схарактеризовано систему використаних у роботі дослідницьких методів.

У першому розділі роботи **«Теоретичні засади формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки»** авторкою досліджено особливості діяльності майбутніх інженерів-педагогів у закладах професійної освіти, проаналізовано новий стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського рівня), галузі знань 01 Освіта, спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) (2019) з метою з'ясування вимог до майбутніх інженерів-педагогів, що дозволило їй визначити провідні напрями вдосконалення їх професійної підготовки.

Авторка обґрунтувала, з чим ми погоджуємося, що провідна роль майбутніх інженерів-педагогів в професійно-педагогічній діяльності полягає в управлінні освітнім процесом, навчанням, вихованням і розвитком учнів, колективом учнів.

Слушною видається думка авторки про те, що професійно-педагогічна діяльність майбутніх інженерів-педагогів є системним процесом, в якому необхідно враховувати специфічні управлінські властивості та характеристики, управлінські відносини між суб'єктами освітнього процесу.

Слід погодитися з дисертанткою про те, що можливість успішного здійснення майбутніми інженерами-педагогами професійної діяльності знаходиться в прямій залежності від змісту й організації їх професійно-педагогічної підготовки в закладах вищої освіти.

Позитивним вважаємо і той факт, що Олена Володимирівна чітко деталізувала структуру управлінської компетентності: мотиваційний, діяльнісний, когнітивний та особистісний компоненти.

Переконливо, на наш погляд, розкрито сутність понять: «професійно-педагогічна підготовка майбутніх інженерів-педагогів» та «управлінська компетентність майбутніх інженерів-педагогів».

Цікавою видається пропозиція дисертантки про те, що управлінська компетентність майбутніх інженерів-педагогів проявляється в напрямках навчально-виховної та навчально-виробничої діяльності з метою управління, корекції та оцінки розвитку пізнавальної активності, умінь та навичок, особистісних якостей учнів).

Висновки до першого розділу представлено авторкою на основі комплексного аналізу літературних джерел та методу узагальнення і систематизація науково-теоретичних положень. Вони повною мірою висвітлюють результати поставлених здобувачкою завдань.

У другому розділі **«Модель формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки»** розглянуто теоретичні основи розробки моделі формування

управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки.

У логічній послідовності здобувачка окреслила здобутки сучасної педагогіки в розробці сучасних моделей підготовки фахівця, моделей формування професійних компетентностей. Це свідчить про те, що Олена Володимирівна ознайомена з науковими працями провідних фахівців із проблем моделювання в освітніх системах.

Розроблена здобувачкою модель формування управлінської компетентності орієнтована на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), базується на методологічних засадах компетентнісного, діяльнісного, особистісного та системного підходів і розуміється як наукова основа результату та процесу професійно-педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

Авторкою подано аргументоване обґрунтування критеріїв, показників та рівнів оцінювання формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів.

У розділі також подано навчально-методичне забезпечення (зміст, форми організації освітнього процесу, методи й засоби навчання), використання якого сприяє формуванню елементів управлінської компетентності (мотиви, цінності, уміння й навички, знання, професійно важливі управлінські якості особистості) та дозволяє створити єдину логічну систему професійно-педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

Висновки до другого розділу достовірні та обґрунтовані, визначаються науковою новизною та практичною значимістю результатів дослідження.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності моделі формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки»** слід відзначити чітко організований і сумлінно проведений констатувальний етап експериментального дослідження. Доречними є подані у додатках анкети, які використано в ході експерименту.

Аналіз результатів формувального етапу експерименту здійснювався на основі використання методів математичної статистики і підтвердив прогностичність концептуальних підходів щодо розробки експериментальної моделі. Доведено, що запровадження моделі в освітній процес значно підвищує рівні сформованості управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Загальні висновки логічно впливають зі змісту роботи, у концентрованому вигляді відображають основні результати дисертаційного дослідження.

Відзначимо ґрунтовні додатки, що поглиблюють і увиразнюють уявлення про цілісне дослідження.

Вивчення матеріалів дисертації дозволяє зробити висновок, що наукові результати, отримані О.В. Керекеша-Поповою, базуються на ґрунтовній та всебічній розробці проблеми, що досліджується, аналізі різних підходів до її вирішення, використанні великого масиву літературних джерел. Отже, можна стверджувати, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою працею.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

На наш погляд, результати дисертаційного дослідження характеризуються теоретичною та практичною значущістю. Вони можуть бути використані:

- для подальшого теоретичного й емпіричного дослідження проблеми формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки;
- в освітньому процесі закладів вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку майбутніх інженерів-педагогів;
- під час викладання психолого-педагогічних та управлінських дисциплін на факультетах підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні положення та висновки дисертаційної роботи викладено в 13 одноосібних публікаціях автора, з них: 5 статей у наукових фахових виданнях України з психолого-педагогічних наук, 1 стаття в зарубіжних наукових виданнях, 5 тез доповідей у матеріалах конференцій, 2 навчально-методичні посібники.

Відповідні публікації висвітлюють основні наукові положення дисертації, зокрема ті, які автор виносить на захист.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 2016 року, № 567).

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою, змістом та оформленням він відповідає

вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату дисертації відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого О.В. Керекеша-Поповою дисертаційного дослідження.

Наголосимо, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Дискусійні положення та зауваження

Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки, вважаємо за необхідне зазначити наступні дискусійні положення та зауваження до поданого наукового дослідження:

1. У підрозділі 1.1, здійснюючи теоретичний аналіз наукової літератури, присвяченої проблемі управлінської складової професійно-педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів, авторка інколи висвітлює позиції науковців без їх належного аналізу та не висловлює власну точку зору.

2. У роботі автором дається обґрунтування трьох педагогічних умов. На жаль, незрозумілим залишився процес їх реалізації під час проведення формувального етапу експерименту.

3. Дещо переобтяжено виглядає третій розділ роботи, зважаючи на велику кількість використаних автором методів діагностики (анкети) рівнів сформованості управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів (особливо щодо особистісного компоненту).

4. У дисертації бажано було хоча б стисло описати досвід професійно-педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів у ЗВО, де здійснювалося впровадження моделі.

5. Виконуючи дослідно-експериментальну роботу, доцільно було б ширше представити аналіз означеної проблеми у практиці реальної професійної діяльності інженерів-педагогів, аналіз недоліків традиційної методики навчання на відповідних факультетах, зокрема під час викладання психолого-педагогічних курсів, експертну оцінку наявного навчального-методичного забезпечення навчальних дисциплін (здіяних у роботі).

6. У тексті дисертації мають місце деякі огріхи редакційного характеру, описки, стилістичні й граматичні неточності.

Втім, висловлені зауваження та побажання мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та не знижують її достатній науковий рівень.

Загальні висновки і оцінка дисертації

Рецензована дисертація О.В. Керекеша-Попової виконана вперше, є серйозною, глибокою науковою працею, яка поглиблює існуючі знання

педагогічної науки, робить суттєвий внесок в теорію і методика професійної освіти.

Результати дослідження, впроваджені в педагогічну практику, мають необхідну наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Вважаємо, що дисертаційна робота на тему «Формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки» повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 2016 року, № 567), а її автор Керекеша-Попова Олена Володимирівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
Університету державної
фіскальної служби України

А.А. Грушева
Підпис:
засвідчую:
Інвентарний секретар УДФС України
« 10 » 03 20 2017 р.